

Lengyel Gyula megemlékezése

In Memoriam Prof. Dr. Végvári Lajos

„Az élet örök búcsúzás.
Ő bár csak tudnánk távozáskor
fényt hagyni mint a Messiás,
belészeretni a szívekbe
apostolokba, mártírokba,
hogy átadják a századoknak,
a századok az ezredeknek!
Fényt hagyni, mint a Messiás!”

(Mécs László: *Fényt hagyni, magunk után*)

Fényt befogadó és szent fényt itt, köztünk hagyó Dr. Végvári Lajos Professzor, művészettörténész életútja. Emberségben hiteles, hitben gyökeredző élete a Győr-Sopron megyei Zsíráról indult el 85 esztendővel ezelőtt, hogy Vinyédén, Sopronon, majd Sümegen át bontakozzon. Majd a háború és az orosz hadi fogság lelket facsaró évei után Budapest, Miskolc, Debrecen, Pécs érlelték és tisztítottak mélységes humanizmusát, lehettek tanúi gazdag szellemi pályájának.

„Úgy világítson a ti világosságtok az emberek között, hogy látva tetteiteket, dicsőítsék érte Mennyei Atyákat” - lelkesítette Jézus követőit. Megváltó Urunk buzdító igéi termékeny talajra hullottak Végvári Professzor Úr életében, munkásságában. –Miért jelenthetjük ezt ki minden túlzástól mentesen? A teológia Isten mérhetetlen gazdagságát azzal is érzékelteti, hogy az Isten-nevet felcserélhetőnek tartja akár az Egy, Igaz, akár Szép és a Jó fogalmaival. Végvári Professzor Úr génjeiben, hála a Maurer és Gosztonyi ősöknek, a keresztény vallásosság éppen úgy otthonra lelt, mint az igazság fáradhatatlan keresése, avagy a jó önmagáért és önmagában való szemlélése. De... s nem véletlenül említjük a végén a szépség, a műtárgyakban, avagy a romlatlan természetben beleöntött harmónia,

arányosság, az érdek nélkül gyönyörködtetni tudás habitusa volt igen erőteljes karizmája Dr. Végvári Lajosnak. A szépség feltárása, a másoknak önzetlenül és igényesen történő bemutatása, tudományos és ugyanakkor mélyen emberközeli interpretálása volt az élete.

A Professzor Úr nagyon jól érezte magát ebben a világban. Jól pedig csak az érezheti magát, aki szabad. „*Én úgy érzem, a művészet igazában a szabadság világa...*” vallotta Ő maga, mintegy ars poetica-szerűen. Szabadon döntött a szépség szolgálata mellett, amikor egyetem évei kezdetén, a Pázmány Péter Tudományegyetemen felhagyott a jogi tanulmányaival, s kizárólag a művészettörténet, a keresztény régészet és az összehasonlító irodalomtörténet töltötték ki tanulmányait, de egész későbbi érdeklődését is. Szeretni pedig csak az tud, aki maga is sokaktól szeretve van. Érezte, hogy elfogadják, hogy sokaknak fontos ő, az ember, a művészettörténész, a Professzor.

A cisztercita rend lelki mestere, Clairvaux-i Szent Bernát írta egyik levelében:

„*Hogyha birtokoljuk e világ javait, terhek számunkra. Ha szeretjük őket, bepszokolnak, ha elveszítjük, kínoznak.*” (103. levél)

Nem birtokolta, hanem felfedezte, illetve sokaknak felfedezni igyekezett e világ titokza-

tos, szabad szemmel nem mindig és nem olyannak látszó javait. Ő nem szerette, hanem mélyen tisztelte az emberi alkotást, a kreativitást, az egyes emberben megvalósuló isteni talentum adományát. Így nem hogy nem piszkolták azok be, sokkal inkább tisztították, lelkesítették újabb és újabb művészeti hódításokra. S aki szolgálja az életet, tiszteli az embert és az univerzumot, gyönyörűséges érzések és élmények közepette egyszer mindezt színről színre megköszönheti az Alkotónak, a Nagy Rendezőnek. Végvári Professzor Úr maga összegezte Önéletrajzi ihletésű könyve, *Az Önarckép tollal utolsó soraiban, hogy „próbáltam lenni itt e kis hazában a művészet papja, az értékeket védő katona és csibész, aki túl tudta élni a század emberpróbáló szörnyűségeit.”*

Három szó: pap, katona, csibész. Három jel, három magatartás, attitűd. Pap, aki, Jézus szavai szerint: „aki megvall engem az emberek előtt, azt én is megvallom Mennyei atyám előtt.” Hitvallása volt, Istent dicsérő és Istent magasztaló fohász a diploma munkája: *A sümegi Maulbertsch freskók*. Igényesen bemutatni Krisztus születését, a pásztorok hódolatát, a Három Királyok imádását, a Golgota lelket próbáló drámáját csak Istent szolgáló alázattal lehetett.

Katona is volt: a tudomány katonája. Védte a misztériumot, őrizte az alkotó embert a vulgáristól és a közönségesen giccesztől. Fegyvere mindehhez az olvasás és az ima. Isten a legnagyobb tudója, hányszor, s milyen időszakokra vonult vissza lelke csendes kaszárnijába, hogy együtt maradhasson Teremtő, Megváltó és Megszentelő Istenével. Személyes érintettséggel sejlik fel, amikor mintegy 5 hónapon át, látogatta gyermeki kíváncsisággal és szent, ügybuzgó megszállottsággal, - nagyon szeretett hitvese, *Máger Ágnes* készülő freskóit a szendrői Római Katolikus templomban. Hogyan állt meg valami sejtelmesen csillogó szemekkel a mindig gazdagodó templomhajó, avagy szentély állványai alatt és megimádkozva járt végig tekintete a készülő medalionok avagy nagyobb kompozíciók láttán. Akkor és ott jómagam is láttam, imádkozva szemlélni és szemlélve imádkozni őt.

S a könyvek... Otthona mintegy 5000 kötetes könyvtára töretlen szorgalommal tanította. „*Ő micsoda nagy dolog, hogy a világ 100 legokosabb, leszellemesebb emberét beültethetem a szobámba, s nem foglalnak el nagyobb teret, mint egy vadászpuska hossza.*” (Gárdonyi

Géza) Végvári Professzor Úr könyvtára a szellem muníciója, a művészettörténet, az irodalom, sőt a fotóelmélet szakmai kérdéseinek csodálatos arzenálját jelentette. Köztük volt a legbátrabb, a legharcosabb. Ilyenkor érezte, mennyit kell még küzdenie, hogy sokakban otthonra leljenek a könyvekben leírt eszmék és gondolatok. Már itt a földön a könyvek, a könyvtár jelentették a „mesterséges édenkertet”. Mesterekkel teletűzdelt és megvalósított földi paradicsomot, amelyből a tudásra éhes embert soha sem lehet kiűzni.

Végvári Lajos Professzor könyvek nélkül nem lett volna képes észrevenni, még kevésbé kifejezni saját élete mélységeit. S a könyvek között a Biblia, mellyel ő is, mint egykoron Strindberg a szívére szorítva csak annyit tudott halkan elmotyogni: ez az egyetlen, ami igaz. Azért olyan megrendítő, szép és mindig újszerű, jövőbe mutató és lendítő, mert az ember a maga örök sorsát találja meg benne.

Dr. Végvári Lajos művészettörténész Professzor Isten gondviseléséből átért a túlsó partra. Oda, ahol nincs többé gyász, sem könny, sem jajkiáltás. Átért a zarándok, küzdő élet labirintusából, a mindent szemlélés és boldog találkozás örök égi csarnokába. Fényt vitt. Az emberség, a tisztelet, a művészet és a világ iránti alázatos szolgálatából tevődik össze az a fénymező, melyben lelke megáll az égiek örök kapujánál. Fényt kapott, hogy letisztuljanak szíve érzései, kiégyenjen ember-volta gyengeségei és hiányosságai.

Reményik Sándor írja:

*„Ha menni kell, magammal sokat vinnék,
Az egész édes megszokott világot,
Szeretnék mindent, mindent magammal vinni –
És mindent itt hagyok.”*

Imáink kísérik őt. Az Irgalmas Istent kérjük vegye vállára Őt mint Jó Pásztor és vezesse be a legcsodálatosabb Örök-Képtárba, abba az égi csarnokba, ahol szeretve van és szeret, ahol Isten az Egy, az Igaz, a Jó és Szép örökre betölt mindent.

De mivel az Örök Jót, Szépet és Igaz Egyet szolgálta, mindent itt is hagyott, hogy okuljunk, tanuljunk 85 éves földi pályájából. Ahogy neki sikerült, nekünk is egyszer sikerülni fog. Ez a legnagyobb, az egyetlen cél. Nyugodjál békében. Amen.